

Postanowienie z dnia 6 września 1996 r.
KAS 1/96

Nauczycielom pracującym w Poradniach Psychologiczno-Pedagogicznych przysługuje na podstawie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) w związku § 10 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 1992 r. w sprawie zasad udzielenia uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej (Dz. Urz. MEN Nr 6, poz. 10) z tytułu pracy w trudnych i uciążliwych warunkach (§ 2 pkt 12 zarządzenia Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 31 lipca 1982 r. w sprawie wykazu trudnych i uciążliwych warunków pracy oraz zasad wypłacania dodatku z tytułu pracy w tych warunkach - Dz. Urz. MOiW Nr 11, poz. 98 w brzmieniu ustalonym zarządzeniem nr 44 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 czerwca 1989 r. - Dz. Urz. MEN Nr 5, poz. 44) dodatek do wynagrodzenia zasadniczego według zasad określonych w wymienionym zarządzeniu z dnia 31 lipca 1982 r.

Przewodniczący Sędzia SN: Teresa Romer (sprawozdawca), Członkowie: Henryk Cioch, Janusz Mazurek, Jacek Różycki, Teresa Goszczyńska, Romuald Ponczek, Kazimiera Reszko .

Kolegium Arbitrażu Społecznego przy Sądzie Najwyższym, po rozpoznaniu w dniu 6 września 1996 r. sprawy z wniosku Wspólnej Reprezentacji Związków Zawodowych Pracowników Poradnictwa województwa I. o rozpatrzenie sporu zbiorowego pracy o wypłacenie dodatku za pracę w trudnych warunkach oraz dodatku specjalistycznego za doradztwo metodyczne.

p o s t a n o w i ł:

1. uznać, że wstrzymanie z dniem 1 kwietnia 1993 r. wypłacania nauczycielom Poradni Psychologiczno- Pedagogicznych 10% dodatku do wynagrodzenia za pracę w trudnych warunkach pracy - nie znajduje oparcia w zarządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 kwietnia 1993 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie wynagradzania nauczycieli (M.P. Nr 23, poz. 339).

Strona reprezentująca Ministra Edukacji Narodowej oświadcza, że brak środków finansowych jest jedyną przyczyną, która nie pozwala Ministrowi Edukacji Narodowej na bardziej satysfakcjonujące rozwiązanie sporu zbiorowego w tym zakresie:

2. Ministerstwo Edukacji Narodowej (w osobach członków Kolegium reprezentujących MEN) zobowiązuje się wyjaśnić związkowej stronie sporu zbiorowego zasady przyznawania i wypłacania dodatku specjalistycznego z tytułu wykonywania zadań doradcy metodycznego - do dnia 30 listopada 1996 r.

U z a s a d n i e n i e

Wspólna Reprezentacja Związków Zawodowych Pracowników Poradnictwa województwa I. wystąpiła do Kolegium Arbitrażu Społecznego przy Sądzie Najwyższym

z wnioskiem o wszczęcie przed tym Kolegium postępowania w sprawie sporu zbiorowego prowadzonego w interesie pracowników . We wniosku zgodnie z § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 sierpnia 1991 r. w sprawie trybu postępowania przed kolegiami arbitrażu społecznego (Dz. U. Nr 55, poz. 236) określono przedmiot sporu jako ustalenie czy pracownikom poradni psychologiczno - pedagogicznych i specjalistycznych przysługują do wynagrodzenia zasadniczego dodatki: z tytułu pracy w trudnych warunkach, z tytułu doradztwa metodycznego z zakresu pomocy psychologiczno - pedagogicznej oraz wskazano strony sporu, tj. wspomnianą wyżej Wspólną Reprezentację Związków Zawodowych działającą w imieniu pracowników i Ministra Edukacji Narodowej. Do wniosku dołączono protokół rozbieżności z rokowań i postępowania mediacyjnego oraz niezbędne dokumenty.

Minister Edukacji Narodowej przystąpił do sporu wyznaczając do składu Kolegium trzech pracowników Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz zaznaczając w piśmie z 4 czerwca 1996 r., że orzeczenia Kolegium nie uznaje za wiążące.

W trakcie pierwszego posiedzenia, które odbyło się 21 czerwca 1996 r. strony zaprezentowały swoje stanowiska jednakże nie doszły do porozumienia i postanowieniem z tej daty Kolegium odroczyło posiedzenie, zobowiązując Ministra Edukacji Narodowej do zajęcia do dnia następnego posiedzenia (do 6 września 1996 r.) stanowiska w kwestii prawa do dodatku z tytułu trudnych warunków pracy w poradniach psychologiczno - pedagogicznych w okresie od wstrzymania tego dodatku do nowych uregulowań prawnych w tym zakresie. Mimo upływu wyznaczonego terminu Minister Edukacji Narodowej nie zajął na piśmie stanowiska.

Przy podejmowaniu przytoczonego w sentencji postanowienia Kolegium Arbitrażu Społecznego rozważyło, co następuje.

Zgodnie z treścią art. 34 ust. 1 Karty Nauczyciela (ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r., Dz. U. Nr 3 poz. 19 ze zm.) nauczycielom pracującym w trudnych warunkach pracy oraz w warunkach szkodliwych dla zdrowia przysługują z tego tytułu dodatki. Zgodnie z delegacją zawartą w tym przepisie wykaz trudnych i uciążliwych warunków pracy, stanowiących podstawę do wypłaty tego dodatku oraz szczegółowe zasady wypłaty określa Minister Edukacji Narodowej wspólnie z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej. Według § 2 pkt 12 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 czerwca 1989 r. (Dz. Urz. MEN z 1989 r., Nr 5, poz. 44) praca prowadzona przez nauczyciela poradni wychowawczo - zawodowych została zamieszczona w wykazie prac w trudnych warunkach. Konsekwencją tej decyzji było, zagwarantowane wspomnianym wyżej przepisem ustawy - Karty Nauczyciela , prawo do pobierania dodatków. Prawo to było realizowane do 1 kwietnia 1993 r. Z tą datą wypłatę dodatków wstrzymano mimo że wspomniane zarządzenie jest aktem prawnym nadal obowiązującym.

Skoro ustawodawca upoważnił Ministra Edukacji Narodowej do ustalenia wykazu prac w trudnych warunkach uzasadniających z mocy ustawy prawo do dodatku, to pozbawienie pracowników [...] tych dodatków zarządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 lutego 1994 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli (M.P. Nr 10, poz. 80), stanowiło przekroczenie delegacji ustawowej. Z interpretacji [...] art. 34 ust. 2 i 3 Karty Nauczyciela nie da się wyprowadzić upoważnienia dla Ministra Edukacji Narodowej do pozbawienia dodatków w sytuacji, gdy praca została zawarta w wykazie

prac w trudnych warunkach. Upoważnienie ustawowe dawało Ministrom kompetencję do sporządzenia wykazu prac w trudnych warunkach i szczegółowych zasad wypłaty dodatku z tytułu wykonywania tych prac. Upoważnienia takiego nie można wyprowadzić z protokołu ustaleń w sprawie wynagrodzenia pracowników oświaty dokonanych między przedstawicielami Zarządu Głównego ZNP, Krajowej Sekcji Oświaty NSZZ "Solidarność 80" a Ministerstwem Edukacji Narodowej. Minister Edukacji Narodowej nie mógł bowiem skutecznie w tego rodzaju ustaleniach zobowiązać się do przekroczenia upoważnień, jakie przysługiwały mu z mocy ustawy. Potwierdza to zresztą treść zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie wynagradzania nauczycieli z dnia 22 czerwca 1995 r. (M.P. Nr 31, poz. 366), które w § 14 ust. 3 pkt 3 przewiduje, że dodatki za trudne warunki pracy przysługują innym pracownikom pedagogicznym (np. pedagogom, psychologom) zatrudnionym w szkołach (placówkach), w których przysługuje dodatek za trudne warunki pracy. Dodatek ten z mocy wspomnianego zarządzenia z dnia 30 czerwca 1989 r. przysługuje pracownikom biorącym udział w niniejszym sporze.

Drugim przedmiotem sporu zbiorowego - dodatek za doradztwo metodyczne określony jest w § 12 zarządzenia z dnia 22 czerwca 1995 r. Przepis ten w ust. 1 stanowi, że nauczycielom wykonującym zadania doradcy metodycznego przysługują dodatki w wysokości od 15% do 30% wynagrodzenia zasadniczego wynikającego ze stawki osobistego zaszeregowania, a nauczycielom konsultantom w wysokości od 20% do 40% tego wynagrodzenia. Szczegółowe zasady przyznawania tego dodatku nie wynikają z treści omawianego zarządzenia. Strona związkowa uważa, że prawo reprezentowanych przez nią nauczycieli do tego dodatku wynika z mocy prawa (ex lege) z rodzaju pracy wykonywanej przez nauczycieli w poradniach pedagogiczno - psychologicznych. Przepisy omawianego zarządzenia nie dają podstaw do wyciągnięcia takiego wniosku. Przepis § 12 ust. 3 tego zarządzenia w sprawie zasad ustalania dodatków doradcy metodycznego odsyła do § 8 ust. 2-4 zarządzenia. Przepisy te dotyczą wypłaty dodatku funkcyjnego, a z ich treści wynika, że "prawo do dodatku funkcyjnego powstaje od pierwszego dnia miesiąca, następującego po miesiącu, w którym nastąpiło powierzenie funkcji kierowniczej... "Interpretacja tego przepisu prowadzi do wniosku, iż prawo do dodatku doradcy metodycznego powstaje w analogicznym czasie liczonym od dnia powierzenia pełnienia takiej funkcji. Trudno w tych warunkach przyjąć, iż prawo do tego dodatku, jak to wywodzi strona związkowa, powstaje ex lege. Słusznie natomiast strona związkowa zarzuca, że nie można zasad ustalania prawa do tego dodatku wywodzić z treści § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 1992 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. Nr 83, poz. 317). Wydaje się jednak, że nie jest też możliwe wywieńdzenie tego prawa wprost z § 13 zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 1993 r. w sprawie zasad udzielania uczniom pomocy psychologicznej (Dz. Urz. MEN Nr 6, poz. 19). Fakt, iż poradnie psychologiczno - pedagogiczne zapewniają doradztwo metodyczne, nie wydaje się być wystarczające do uznania BBpowierzenia pracownikom tych poradni funkcji doradcy metodycznego&&. Ponieważ, w przeciwieństwie do nie budzącego wątpliwości prawa do dodatku za pracę w trudnych warunkach, nie da się jednoznacznie wyprowadzić z treści omówionych przepisów prawa do dodatku dla doradcy metodycznego, to Ministerstwo Edukacji Narodowej zobowiązało się w terminie do 30 listopada bieżącego roku wyjaśnić stronie związkowej

sporu zasady przyznawania i wypłacania dodatku specjalistycznego z tytułu wykonywania zadań doradcy metodycznego. Zależnie od treści tego wyjaśnienia pracownicy reprezentowani przez stronę związkową podejmą dalsze decyzje w tej sprawie, ewentualnie poprzez spory indywidualne, o ile zaistnieją ku temu podstawy prawne.

Zgodnie z powyższymi rozważaniami podjęto przytoczone w sentencji orzeczenia. W myśl art. 16 ust. 6 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o rozstrzyganiu sporów zbiorowych (Dz. U. Nr 55, poz. 236), jeżeli żadna ze stron przed poddaniem sporu rozstrzygnięciu Kolegium nie postanowi inaczej, orzeczenie to wiąże strony, a skoro Minister Edukacji Narodowej przystępując do sporu zastrzegł, że orzeczenia Kolegium nie będzie uważał za wiążące, to nie ma ono charakteru wiążącego. Ustawodawca pozostawia bowiem w tej mierze swobodę każdej ze stron sporu zbiorowego.

=====